

References

1. Барабанова Г. В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання в немовному ВНЗ: монографія / Г. В. Барабанова. – К.: Фірма «ШКОС», 2005. – 315 с.
2. Мартинова Р. Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов: монографія / Р. Ю. Мартинова. – К.: Вища школа, 2004. – 454 с.

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНА ФУНКЦІЯ МЕТОНІМІЇ ТА ГІПЕРБОЛИ У ПРОМОВАХ ІСТОРИЧНИХ ОСІБ ТВОРУ Т. ЛІВІЯ «ІСТОРІЯ»

Швед Емілія

Кандидат філологічних наук, доцент

Дацьо Оксана

Старший викладач

Яцків Олександра

Старший викладач

Кафедра романських мов та зарубіжної літератури
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Україна

Суть будь-якої науки важко досягнути без знання її історії. Це стосується і сучасної науки про красномовство, що є результатом багатовікового досвіду розвитку риторики. Оскільки головним питанням стилістики, як і риторики, є проблема ефективного використання мови, симбіоз риторики зі стилістикою є дуже тісним. Джерела сучасної стилістики слід шукати у класичній риторичній стилістиці. Стилістика як наука бере свої початки ще у працях О. О. Потебні, І. О. Бодуена де Куртене. Дещо пізніше сформувалася методологія вивчення художньої мови як ідейно-естетичної єдності. В наші дні, в умовах глибокого вивчення основ ораторського мистецтва, спроб поєднання традиційних правил і прийомів з філософськими та лінгвістичними категоріями нового часу, добрим підґрунтям стає детальне фактологічне вивчення відповідного текстового матеріалу античної епохи і це підтверджує актуальність нашого дослідження.

Цінним матеріалом у цьому плані є твір відомого римського історіографа Тита Лівія «Ab urbe condita», чи скорочено в українському перекладі «Історія», що наповнений численними промовами історичних осіб, які укладені автором з великою риторичною майстерністю. Неабияке уміння підібрати потрібні лексико-фразеологічні засоби образності Лівієм неодноразово підкреслювали Е. Бурк та В. Вакарнагель [3; 6], а також це підтвердили наші попередні дослідження [1; 2].

Знайомлячись з більшістю праць, присвячених цій темі, звертаємо увагу на те, що у них детальному вивченню піддаються в основному промови інших декад «Історії», промови ж першої залишаються поза увагою дослідників. Виходячи з цих

міркувань, ми поставили за мету дослідити окремі аспекти мови та стилю промов першої декади «Історії», а саме лексико-фразеологічні засоби образності промов. У науковій літературі відсутнє комплексне вивчення цієї проблеми. Завданням нашого дослідження є фіксація та аналіз лексико-фразеологічних засобів образності мови автора «Історії», які слугують у промовах важливим засобом аргументації.

Матеріалом дослідження слугують промови історичних осіб першої декади твору відомого римського історіографа Тіта Лівія «*Ab urbe condita*», що у сумі складають 914 Вайсенборнівських рядків [4; 5].

Одним з найважливіших засобів експресивізації мови промов виступає метонімія. Якщо для метафори притаманний зв'язок за аналогією, то для метонімії – за суміжністю. Тут елемент виявлення загального, узагальнення вже відсутній. У досліджуваних промовах неодноразово зустрічаємо метонімію, зокрема, такі види суміжності, як: 1) просторові зв'язки, тобто вказується місце замість предмету, чи людей, які там знаходяться: *ad coniugem ac liberos* /III, 68, 5/, – до дружини та дітей замість додому; *in castris* /V, 4, 2/, – у військовому таборі замість перед солдатами; 2) часові зв'язки: *in foro* /III, 45, 6/, – на форумі замість у мирний час; *ferro ignique* /III, 68, 2/, – залізом та вогнем замість зброєю.

В узусі автора вид метонімії, що базується на розпізнанні, а саме, випадок, коли вся річ розпізнається за малою частиною чи коли за цілим пізнається частина (*pars pro toto*): *tua vestigia sequar* /III, 17, 6/, – піду по твоїх слідах, замість за тобою; *ad moenia urbis Romae* /III, 68, 5/, –/III, 67, 1/, – до стін міста Риму замість до Риму; *tergum ac cervices* /III, 45, 9/, – спині і шиях замість тілі. Як засвідчує дослідження, синекдохи у промовах підкреслюють характерне, надають вислову узагальненого змісту; майстерні випадки вживання синекдохи зустрічаємо у реченнях /V, 4, 5; IV, 3, 2; VI, 18, 14 та ін./.

Мова промов характерна ефективністю, тому досить часто можемо зустріти гіперболу, якою автор прагне підсилити потрібне враження, необхідне для переконання читачів. Найчастіше автор послуговується гіперболічними метафорами: *exulum et servorum dux ... in cella Jovis optimi maximi habitaret* /III, 19, 7/, – вождю вигнанців та рабів ... житлом є храм Юпітера всеблагого та всемогутнього.

У узусі автора і гіперболічні епітети, як от: *decemviris, taeterrimis mortalium* /IV, 3, 17/, – децемвірам, найненависнішим із смертних. Дослідження засвідчило, що гіпербола може бути виражена словом, словосполученням та навіть цілим реченням /IX, 34, 19/.

Експресивне навантаження несуть і гіперболічні порівняння /IV, 3, 7/, однак найбільш характерною рисою у використанні автором цього тропу є улюблений ним прийом гіперболізації числівників: *Septiens rebellarunt, in pace numquam fida fuerunt, agros nostros miliens depopulati sunt* /V, 4, 13/, – Сім раз відновлювали війну, ніколи не дотримувались мирних угод, тисячу раз спустошували наші поля. Автор, як правило, вводить індивідуально-авторські гіперболи з іронічним, а часто й саркастичним відтінком.

Майстерність оратора особливо виявляється в умінні перебільшувати чи применшувати речі. Літота, як і гіпербола, служить ефективним засобом аргументації, що містить часто заперечення протилежного: *neque novum, neque inopinatum* /IV, 40, 3/, – не нове і не несподіване; *non die, non hora citius* /IX, 34, 15/, – ні на день, ні на годину швидше. Лівій використовує літоту двох видів: 1) тапейнозис, – висловлювання зневаги до когось, цей вид подібно до гіперболи характерний іронічно-саркастичним супроводом; 2) мейозис, – рефлексивно стосується мовця і базується на його скромності. У промовах частіше зустрічається літота першого типу: *Quam tandem ignavissimi hostium contempsere?* /III, 67, 4/, – Але кого ж насмілились зневажати найжалюгідніші з ворогів? Автору властиве висловлювання літоти за допомогою займенникового прикметника *nullus*. Розглянемо випадки такого вживання, причому перший із застосуванням тапейнозиса, а другий – мейозиса:

1) ... *in concordia ordinum nullos se usquam esse vident ... turbarum ac seditionum duces esse volunt* /III, 68, 2/, – усвідомлюючи свою жалюгідність при згоді, вони воліють бути вождями повстань та заворушень;

2) *Ipse vindex vester, ubi visum inimicis est, nullus repente fui* /VI, 18, 8/, – Сам я, ваш захисник, як тільки вороги забажали, став раптом нічим.

Отже, вживання літоти надає промовам естетико-експресивного забарвлення.

Аналіз стилістичної ролі метонімії, гіперболи та літоти у промовах дає підставу зробити такі висновки, що у досліджуваних промовах використовуються такі види суміжності, як просторові, часові та матеріальні зв'язки. Метонімія і синекдоха в промовах підкреслюють основне, надають вислову узагальнений смисл.

В узусі автора гіперболічні метафори, епітети, порівняння. Особливо часто зустрічається гіперболізація числівників. Т. Лівій в основному вживає індивідуально-авторські гіперболи, забарвлені відтінком іронії. Літота, як і гіпербола, є у промовах дієвим засобом аргументації. Автор вживає літоту двох видів: тапейнозис та мейозис. Частіше в узусі Лівія літота першого виду.

Досліджені лексико-фразеологічні засоби образності, виконуючи емоційно-експресивну та естетичну функції, служать у промовах історичних осіб важливим засобом аргументації, а їх вивчення сприяє розумінню ідеї твору та допомагає детальніше пізнати ідіостиль автора, тому вважаємо перспективним продовжити подальше дослідження аргументаційної ролі фразеологізмів та метафор у промовах твору.

Список використаних джерел

1. Швед Е.В., Дацьо О.Г., Яцків О.М. Лінгвостилістичні функції складного синтаксичного цілого та конструкцій з однорідними побудовами у Т. Лівія (на матеріалі промов історичних осіб твору Т. Лівія «Історія»). Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць. – Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. – Вип. 71. Том 3. – С. 183-189. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/71-3-29>

2. Швед Е., Дацьо Т., Яцків О. До питання структури та аргументаційної ролі періодів у творі Т. Лівія «Історія» //Сучасні дослідження з іноземної філології : збірник наукових праць. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2024. – №1(25). – С. 209-218. <https://doi.org/10.32782/2617-3921.2024.25.209-218>
3. Burck E. Wege zum Livius. Darmstadt, 1967. 544 s.
4. Titi Livi. Ab urbe condita libri. Erklärt von W. Weissenborn, M. Müller. lib. I–VI. Lipsiae: Teubner, 1910. 396 s.
5. Titi Livi. Ab urbe condita libri. Erklärt von W. Weissenborn. Bd. III. Buch. VI–X. Berlin: Weidmann, 1876. 220 s.
6. Wackernagel W. Poetik, Rhetorik und Stilistik. Halle: Eduard Anton, 1888. 597 s.

ПРОФЕССИОНАЛИЗМ УЧИТЕЛЯ КАК ОДИН ИЗ ОСНОВНЫХ ФАКТОРОВ ДОСТИЖЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБУЧЕНИЯ

Vəlibəyova Zoya

доктор философии по педагогике, доцент

Кафедра общей педагогики

Азербайджанский Государственный

Педагогический Университет

Резюме

В научной статье выдвигается предположение, что деятельность профессионального педагога является одним из основных факторов повышения качества образования. Оценка этой деятельности выявила преимущества оценки и мониторинга. Для этого были изучены мнения отдельных педагогов и доказана поставленная цель. При рассмотрении показателей качества деятельности профессионального педагога в качестве основных факторов оценки были взяты содержание урока педагога, техническая оснащенность урока, эффективность урока.

В научной статье также подчеркивается важность и значимость постоянной работы над собой, прохождения практического опыта, участия в тренингах и конференциях, организации открытых занятий для становления профессионального педагога. В то же время выявлены отличия профессиональных характеристик компетентных и профессиональных педагогов от других педагогов. Характер взаимоотношений учителя и ученика, имеющий наибольшее значение для всех педагогов, представлен как один из основных показателей успешности и профессионализма в профессиональной деятельности.

В конце научной статьи было принято решение о необходимости оценки учителя и его педагогической деятельности. Без мониторинга и оценки в образовании невозможно выявить уровень качества и изучить положительные